

TÜRKİYE EKONOMİSİ

Prof.Dr.İlkay DELLAL

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü

1990-2000 Dönemi

5 Nisan 1994 Kararlarının Amaçları

1. 5 Nisan kararlarının öncelikli hedefi mali piyasalarda istikrarı sağlamaktı
 - Bunun için TL'den kaçışın ve devalüasyon beklentilerinin kırılması gerekiyordu
 - Para ikamesi olgusunun son bulması için aşırı değerli TL uygulamasına bir son verilmeliydi
 - TL'nin normal değerine ulaşması piyasa mekanizması içerisinde kendiliğinden gerçekleşti. Döviz kuru 3 ay içerisinde 1\$ = 15 bin TL'den 1\$=32 bin TL'ye ulaştı

- Likidite fazlasını tekrar banka mevduatlarına ve borsaya çekebilmek için faiz oranları yükseltildi
2. Fiyat istikrarını sağlamak
- Bunun için KİT ürünlerine yüklü miktarda zamlar yapıldı
3. Kamu gelir-gider dengesini sağlayarak borçlanma ihtiyacını azaltmak
- Fiyat istikrarının sağlanması da buna bağlıydı

- Kamu kesimi gelir-gider dengesi sağlandığında borçlanma ihtiyacı azalacak, bu sayede faizleri düşürmek mümkün olacaktır

4. Ödemeler bilançosu açıklarının daraltılması

- Hem döviz arz-talep dengesinin sağlanması hem de ekonominin iç dengesinin oluşması için bu gerekliydi

5. KİT'lerin özelleştirilmesi

- Kamu açıklarının kapanması, teknolojik geri kalmışlığa son verilmesi, kaynak etkinliğinin sağlanması ve fiyat istikrarı için özelleştirmenin gerekli olduğu neredeyse toplumun tamamı tarafından kabul edilmeye başlandı

6. Sürdürülebilir büyümenin sağlanması

- Bunun için bir dizi yapısal ve kurumsal düzenleme gerekiyordu
- Merkezi ve yerel yönetimlerde etkinliği artırıcı bir dizi önlemler
- Sosyal güvenlik reformu, vergi reformu, tarımsal destekleme sisteminin reformu, bankacılık reformu ve sermaye piyasalarının yeniden düzenlenmesi bu önlemler arasındadır

a) KİT ürünlerine yüklü zam yapıldı

- Bundaki amaç sadece fiyatların daha yüksek bir düzeyde istikrara kavuşmasını sağlamak değil, aynı zamanda KİT zararlarını önleyerek devletin borçlanma gereğini azaltmaktır

b) Döviz kuru değeri serbest piyasaya terk edildi.

- Resmi kur serbest piyasa kuruna uygun hale getirildi
- Böylece aşırı değerli TL uygulaması terk edilmiş oldu

c) Faizler yükseltildi

- Bundaki amaçlardan biri, piyasalardaki aşırı likiditeyi mevduat olarak bankalara çekmek ve böylece döviz kuru artışlarını frenlemektir
- Bir diğer amaç, kamunun acil likidite sorunu hazine bonosu ve devlet tahvilleri ile karşılamaktır

d) TCMB'nin etkinliğini artırmak düzenlemeler yapıldı

5 Nisan İstikrar Programının Sonuçları

1. Yeterli düzeyde halk desteği olmamıştır
2. Program tavizsiz bir şekilde uygulanamamıştır
3. Para arzı ile fiyatlar arasındaki karşılıklı neden-sonuç ilişkisi nedeniyle para arzı kontrol altına alınamamıştır

4. Kararların alınması ve uygulanmasında geç kalınmıştır. 1989'da uygulanması gereken bu önlemler, Yerel Seçimlerde kaybetme endişesi ile ertelenmiştir. Bu da krizin iyice derinleşmesine yol açmıştır
5. Kararları alan hükümet koalisyon hükümeti olduğu için, bütün kararlar hızlı bir şekilde uygulamaya konulamamıştır. Zaman zaman koalisyon ortakları arasında bile anlaşmazlıklar çıkmıştır
6. Sosyal güvenlik reformu yapılamamıştır

7. 1999'a kadar vergi reformu yapılamamış, kayıt dışı ekonomiyi küçültmek için yeterli mücadele sergilenmemiştir
8. Özelleştirme programı başarılı olmamıştır, kapatılması düşünülen KİT'ler kapatılamamış, özzerkleştirme yoluna pek fazla gidilmemiştir
9. Kamu kesimi gelir-gider dengesi sadece 1994 yılında kısmen sağlandı. 1995'ten sonra aynı açık bütçe politikaları yine devam etti

10. Talep daraltıcı politikalar nedeniyle ekonomi durgunluğa girdi.
 11. Enflasyon düşürülemedi
 12. 1994'te piyasa yardımı düzeltilen kurlar 1995'ten itibaren yeniden aşırı değerli hale geldi
 13. Halkın ortalama refah seviyesinde düşüş oldu
 14. Özelleştirme hedefleri tutturulamadı
- Yani özetle 5 Nisan 1994 İstikrar Programı başarısız oldu